

Những Người Bị Vứt Bỏ

... Cha vẫn thường đánh chị em tôi, thường đánh khi vừa ngủ dậy. Đó là khi người ta thấy hoang hoải, chán chường, sau một giấc dài, mở mắt ra, vẫn gió đìu hiu, vẫn nắng vồ vằng trên những cánh đồng hoang lạnh. Và tôi tự nhớ lại coi hồi sáng này, hồi trưa này mình đã làm gì giống má, kho cá bỏ quá nhiều tiêu? Hay vì tôi buộc tóc nhong nhong? Hay tại tôi ngồi bất chí cho thằng Điền?

Hay tại tôi càng lớn càng giống má. Có bữa, nửa đêm thằng Điền thức giấc, nhìn thấy tôi day lưng lại lui cui vá áo, nó thảng thốt kêu: “Má ơi!”. Tôi cảm thấy mình thất vọng đến rã rời. Những thói quen, những cái gì liên quan đến má tôi phải gần sạch rồi, nhưng tôi làm sao có thể từ bỏ hình hài này.

Tôi đành để cha đánh để ông bớt đau chút lòng. Sau này chị em tôi không day dứt chi cho mệt, vì hiểu thấu ra mình bị đòn chỉ vì là con của má, vậy thôi.

Với chúng tôi, quãng thời gian ấy vẫn còn vui lắm, sau này, cha tôi chán không đánh nữa. Cha ơ thờ, lạt lẽo, chuyện gì cần nói thì nói vài câu nhát gừng. Cha giao bầy vịt cho hai đứa tôi, lúc rảnh ngồi gọt đẽo những cán dao, tẩm thớt hay lẳng lặng vác cần câu đi câu cá, vừa bán được tiền, vừa khỏi phải nhìn những đứa con của một bà mẹ bạc lòng. Thành ra, cái ghe thấy nhỏ lại rộng vô cùng tận...

Mùa du mục của chúng tôi kéo dài liên tục từ mùa mưa sang nắng, rồi lại mưa. Nhiều lúc tôi hơi nhớ con người. Họ ở trong cái xóm nhỏ kia, chỉ cách chỗ chúng tôi dựng trại vài ba công đất. Họ lúc nhúc trên thị trấn kia, nơi chúng tôi vẫn thường ghé lại mua gạo, cá, mắm muối... dự trữ cho những chuyến chạy đồng xa. Và họ ở gần ngay đây, họ vừa gặt lúa vừa nói chuyện tục tĩu rồi cười vang bên bầy vịt đang rúc rích tìm thức ăn. Nhưng tôi vẫn nhớ...

Có lẽ vì cuộc sống của họ ngày càng xa lạ với chúng tôi. Họ có nhà để về, chúng tôi thì không. Họ sống giữa chòm xóm đông đúc, chúng tôi thì không. Họ ngủ với những giấc mơ đẹp, chúng tôi thì không. Nằm chèo queo, co rúm, chen chúc nhau trên sạp ghe, chúng tôi đánh mất thói quen chiêm bao. Điều này làm tôi và Điền buồn biết bao nhiêu, vì cách duy nhất để được nhìn lại hình bóng má cũng tan rồi. Mà, thí dụ như những cơn chiêm bao quay trở lại, chúng tôi không biết chắc là hình ảnh ấy của má có xuất hiện hay không.

* * *

Mùa khô năm tôi 13 tuổi, bầy vịt lặn ra chết gió. Để kiếm sống, cha tôi quay lại với nghề thợ mộc. Cha nhận đóng giường, tủ cho một vài nhà trong xóm Bàu Sen, chúng tôi neo ghe lại đó dài ngày.

Cái cảm giác đang ở xóm cũ (có ngôi nhà cũ) vây riết lấy chúng tôi (chữ “chúng tôi” tôi không kể cha vào). Những trưa xé ngồi ngoài hàng ba một nhà trong xóm, tôi tước lá dừa thắt cào cào châu chấu, Điền ngó nắng rưng rưng ngoài sân, nói “sao gió ở đây giống hệt gió nhà mình”. Hai đứa tôi muốn khóc.

Chị chủ nhà ngần ngại nói với cha: “Ngó mặt hai đứa con anh thấy thương quá, thấy... không bình thường”.

Cha tôi cười nhẹ: “Vậy hả? Ờ ờ...”.

Đứa con gái chị chủ nhà trạc tuổi thằng Điền, rủ chúng tôi vào nhà chơi. Nhưng nó luôn nhận được những cái lắc đầu. Chúng tôi sợ quá cái bồ lúa trong nhà, hình ảnh nó làm cả hai chị em ngạt thở. Thật lạ làm sao, khi mà chúng tôi đã quen dần với những - hình - ảnh - giống - mình (tức là bị bỏ giữa đời chơi vơi), thí dụ như nhìn một chiếc đĩa gãy, cái nắp nồi vỡ, hay bầy gà con lạc mẹ nhao nhác...

Nhưng không quên được, cái bồ lúa ngai ngái mùi cứt trâu, giữa nó và vách nhà là một khoảng hơi tối nhưng rất thu hút trẻ con. Chúng hay giả bộ đó là nhà của riêng chúng, để bày biện, nấu nướng, đóng vai chồng vợ, vai má con. Để lúc bị đòn, chúng cũng chui tọt vào đó, khóc một mình, nhiều khi ngủ quên luôn (và người lớn thì hải hùng, sao không thấy đứa nhỏ đâu, nó bỏ đi về ngoại, nội? Hay đã vô ý trượt chân té xuống đìa?).

Cái kẹt bồ lúa, cũng đã từng là thiên đường mơ mộng của hai chị em tôi, bẻ trái trứng cá làm cơm, muổng dừa là chén, giả đồ “ăn” no, giả đồ tối rồi, đi ngủ, một bữa kia chơi chán lẫn ra ngủ thiệt, thức dậy bỗng thấy cuộc đời mình thay đổi quá trời đất, như đã sống qua một kiếp rồi. Nhưng chín mười tuổi đã đủ để gọi là một kiếp người chưa?

Chúng tôi chẳng phải những đứa trẻ bình thường, cuối cùng nhỏ con chị chủ nhà cũng nhận ra, nó bỏ mặc. Nó là một đứa trẻ xinh đẹp nhưng hỗn hào, cáu kỉnh, nó chẳng khi nào kêu má ơi má à, khi cần, nó chỉ cộc lốc bảo, tui đói bụng quá bà ơi. Người mẹ phân bua với cha tôi: “Tại ba nó mê theo vợ bé nên không ai dạy...”.

Chị cũng bận rộn, te tái cấp nón đi suốt, tìm ông thầy này, bà cốt kia, để thỉnh bùa chú cho ông chồng quay lại. Và mỗi khi thất bại, chị lại quả quyết là bùa của tình địch mạnh hơn. Nói như vậy dường như để cho tâm bớt đau trước sự thay lòng...

* Với Cánh đồng bất tận, Ngọc Tư đã viết khác trước rất nhiều. Nhiều người thấy hay hơn, nhưng cái hay ấy không phải ai cũng thích. Chuyện nông thôn Nam bộ mà khốc liệt đến thế, có người đã coi là cường điệu...

- Nguyễn Ngọc Tư: Ba tôi cũng đâu có thích, khi tôi đưa bản thảo cho ông đọc, ông rầy tôi te tua, ông bảo nông thôn mình không u ám, đáng sợ như vậy.

Tôi hỏi lại, vậy thì trong ấy chi tiết nào con viết sai? Lúc đó, sợ ông buồn, tôi đã muốn quăng truyện đi cho rồi. Nhưng những gì tôi viết đều thật, nó xảy ra nơi này, nơi khác, lúc này, lúc khác.

“Tôi” của tôi (nếu ba tôi và các bạn cho rằng có) là nén những chi tiết ấy vào một truyện, quá cô đặc, nhiều người thấy ngộp. Ba tôi im lặng...

Ba mùa lúa rồi chị ra đồng một mình. Một mình nuôi con. Một mình nhìn gương, tự ve vuốt và yêu lấy mình...

Cái sàn lán sau nhà đã ba năm vắng bóng đàn ông. Một chiều chúng tôi đến, xẻ mấy cây đổ xong, cha ra đó tắm. Nước chảy re rất trên khuôn mặt lạnh lùng, nước mỏng tang tràn qua những thớ thịt đỏ au của cha tôi.

Chị chợt giật thót người, cái vôi chiếc nút áo bung ra vì không chịu nổi đôi vú căng tức.

Ngay lập tức, tôi có cảm giác câu chuyện về những lá bùa vẽ nhì nhằng chị giấu trong áo gối, ém dưới chiếu, hay kẹt giường... không còn ý nghĩa gì hết. Chị cũng sững sốt khi nhận ra điều đó. Giường đã làm xong, đáng lẽ chúng tôi phải dời đi, nhưng chị chủ nhà muốn đóng thêm hai cái tủ nữa. Chị thuê hàng xóm xuống ao mò lên những thân gỗ đã ngâm lâu và chờ tới xường cưa. Rõ ràng là chị không chuẩn bị trước, rõ ràng chị muốn giữ cả nhà chúng tôi lại.

Chúng tôi được đối xử rất tử tế, ngoài hai bữa cơm, buổi trưa, chị hay đãi thêm nồi chè, hay khoai luộc. Chị nồng nhiệt bảo chúng tôi lên nhà ngủ, nhà rộng rinh như vậy không có gì phải ngủ ghe. Cha tôi trù trừ nhưng rốt cuộc cũng gật đầu (với một thoáng giễu cợt), thật không nỡ chối từ một tấm lòng như thế.

Tôi và Điền ở lại ghe, tôi nói ngủ ở đây gió mát quen rồi, với lại, tụi tui phải giữ đồ. Nói tới chỗ này tôi mắc cười muốn chết, chiếc ghe tôi tả, đáng giá gì đâu mà giữ...

Nhưng chị chủ nhà không để ý, chị đang ung bụng, ngậy ngất tràn trề trong mắt. Và cha tôi lên đó, một mình. Tôi ôm quắp thằng Điền nghe những con sóng nhỏ lách tách vỗ vào mũi ghe, nói, Hai nhớ trường học quá à, cưng (Ồi cái trường xiêu vẹo trên khu vườn chùa đầy cây thuốc, có ông thầy trẻ tuổi hay vò đầu tôi và xao xuyên hỏi, má khỏe hôn con?). Thằng Điền hỏi lại: “Mắc gì mà nhớ? Lãng ồm...”. Tôi không biết, tôi đã ngưng nhớ nó từ khi sống cuộc sống trên đồng, nhưng đêm nay, sao tôi lại nghĩ tới, cả chuyện kiếm tiền để chữa mắt cho Điền (tôi vẫn nghĩ, sự xuất hiện của nước mắt chỉ có ý nghĩa khi người ta khóc). Đêm nay, tôi sao thế này? Vì nhìn thấy niềm hi vọng ư?

Và tôi ngủ trong nỗi xốn xang.

Lúc thức dậy thì hi vọng cũng thức theo, sáng hôm đó, tôi thấy cha trút bỏ vẻ lầm lũi thường ngày, mắt ông hay rục lên, nói cười rất lạ, dường như cha bừng tỉnh nhận ra giá trị của mình, tìm thấy con đường sẽ đi.

Những suy nghĩ còn cào làm cho vẻ mặt cha lung linh như bầu trời nhiều mây và gió. Thoắt quang đăng thoát âm u, thoát khoái trá thoát đau đớn...

Chị chủ nhà cũng thất thường, đang tươi hơn hớn bỗng bần thần khi thấy cha đóng xong một cái tủ nữa rồi.

Chiếc tủ chén này, cha mất năm ngày mới hoàn thành, nhưng không sớm hơn được, vì chị chủ nhà lúc thì bùng nước ra, lúc lại kêu nghỉ tay ăn bánh, anh thợ à. Nhiều lúc chơi ngoài hàng ba, nghe tiếng bào trượt trên ván ọt ẹt ngừng lại, buổi trưa im phắc. Và đồng dăm bào bị giã tạo ra âm thanh lạo xạo lao xao lạo xạo.

Chúng tôi biết chị đang ở ngay chỗ cha.

Không hiểu sao tôi lại nghĩ chị chủ nhà chính là hi vọng để chị em tôi trở về cuộc sống bình thường với một người - cha - bình - thường. Chúng tôi luôn tạo cơ hội, khoảng trống cho chị gần gũi với cha. Cực nhất là phải rử rẻ lời kéo nhỏ con chị chơi với chúng tôi, thằng Điền khó chịu, “đồ con nít...”. Tôi cười, “thôi, kệ nó...” mà lòng nghĩ, biết đâu mai một con nhỏ này với mình là một gia đình. Biết đâu đó là một môi trường dài. Nên tôi thấy hơi lo khi cha sắp hoàn thành chiếc tủ áo cuối cùng. Buổi chiều, cha xin những mảnh cây ván vụn đập vá lại mũi ghe. Nghĩa là chúng tôi sẽ tiếp tục đi. Chị chủ nhà ừ ừ, suốt buổi chị giãm đưa vào chén cơm nguội ngắt. Cha nhìn chị, cười nhẹ, rồi hỏi khê khàng:

- Cô đi với cha con tôi nhen?

Như chờ đợi chỉ có thể, chị gật đầu, mặt tỏ mở và rạng rỡ, gần như không suy nghĩ gì. (Má tôi cũng đã từng chọn lựa nhanh như thế sao?). Tôi bất giác ứa nước mắt, rồi nhận thấy cha đang nhìn mình, tôi bệu bạo cười: “Cẩn trùng cái lưỡi đau quá trời”.

Chị chủ nhà bắt đầu sống với những giây phút bồn chồn, chị loay hoay, te tái tới lui. Chị kiếm lủ khủ giỏ xách, những muồn gói ghém thật nhiều đồ đạc nhưng nhận ra chiếc ghe chẳng chứa nổi, nên quăng phệp một bên. Cuối cùng, chị đưa nhỏ con về chơi bên ngoại, và trong lòng chị em tôi bùi ngùi tiễn nó đi như đưa tiễn một cuộc đời. Mai nó vẫn sống, nhưng mà sống khác. Rồi chị quay lại, ra bờ sông, ngồi đắm đuối nhìn ngôi nhà của chúng tôi: “Những ngày sắp tới của mình ra làm sao, ta?”.

...Nhưng tiếc rằng không có ngày mai, một đó. Chị bị cha tôi bỏ lại, khi vừa đi được một đoạn đường. Một đoạn đường đầy khó khăn. Chị buộc mình tin rằng sự chọn lựa này là đúng, tình yêu này xứng đáng được đánh đổi. Xóm làng, ngôi nhà, vườn tược trôi tuột lại phía sau. Và đưa con gái... Rất cố gắng, chị mới thôi thảng thốt. Cha ghé một chợ nhỏ đầu xóm kinh, biểu chị lên mua một ít củ cải muối đem theo. Người vừa khuất trong tiệm tạp hóa, cha cười. Chị em chúng tôi mãi mãi không quên cái cười đó, nó vừa dữ dội, đau đớn, hoang dã, cay đắng, nghiệt ngã. Cái cười thật dài, riết lấy khuôn mặt cha, làm mắt cha hơi lồi ra, ánh lên như có nước. Cha quăng đồ đạc của chị lên bờ vung vãi. Và nỗ máy cho ghe đi.

Có ai chờ chúng tôi, trên những cánh đồng khơi?

Không ai chờ đợi những đứa trẻ, khi người cha đã tự lưu đày. Những dòng sông, những cánh đồng cứ mãi thênh thang theo những cuộc tình cay nghiệt.

Nên hai sinh linh nhỏ bé sợ sự yêu thương. Và thằng Điền chối bỏ niềm vui được trở thành một người đàn ông thực thụ...